

บทที่ ๕

บทสรุป

จากการศึกษาเรื่องอุปมาในบทละครสั้นสกุลต ทำให้ผู้วิจัยได้ข้อสรุป
ที่เกี่ยวกับอุปมาดังนี้คือ

อุปมา คือ การเปรียบเทียบระหว่างของสองสิ่ง ซึ่งมีคุณสมบัติเหมือนกัน
อุปมาที่สมบูรณ์ (ปุโรหิตอุปมา) ต้องมีองค์ประกอบ ๔ ประการ คือ คำนำมาเปรียบ
(อุปมาน) คำถูกเปรียบ (อุปเมย) ลักษณะธรรมชาติที่คล้ายกัน (สาราณธรรม)
และศัพท์ที่บ่งการเปรียบเทียบ (อุปมาประติบาทก) ถ้าอุปมามีองค์ประกอบไม่ครบ
องค์ ๔ ประการ เรียกว่า อุปโตอุปมา

อุปมาแบ่งเป็นหลายประเภท แต่ผู้วิจัยสรุปความคิดเห็นเกี่ยวกับการแบ่ง
ประเภทของอุปมาที่ปรากฏในตำราการประพันธ์สั้นสกุลตออกเป็น ๒ กลุ่ม คือ
กลุ่มที่แบ่งประเภทของอุปมาโดยเน้นเนื้อหา หรือความหมายภายใน และกลุ่มที่แบ่ง
ประเภทอุปมา โดยเน้นองค์ประกอบ หรือรูปแบบภายนอก

จากการวิเคราะห์อุปมาในบทละครสั้นสกุลต ทำให้ทราบวิธีแสดงอุปมา
ซึ่งมี ๓ วิธี คือ แสดงอุปมาด้วยศัพท์ แสดงอุปมาด้วยความ และแสดงอุปมาด้วย
ประโยค

เนื้อหาของอุปมา ผู้วิจัยได้ความคิดว่า การชมความงามวิ้มกเปรียบกับ
ความงามของสัตว์ เทพเจ้า พืช วัตถุสิ่งของ และสภาพธรรมชาติ การกล่าวถึง
ความรักมักเปรียบกับความร้อน ไฟ ยาพิษ เป็นต้น การกล่าวถึงความสุขมักเปรียบ
กับแสงสว่าง ความทุกข์มักเปรียบกับธรรมชาติที่แห้งเหี่ยวไม่สดชื่น ความโกรธมัก
เปรียบกับไฟ ความยิ่งใหญ่มักเปรียบกับบุคคลที่มีชื่อเสียง อมุนะย์ บุคคลในวรรณคดี

และสภาพธรรมชาติ เช่น ดวงอาทิตย์ เป็นต้น ความมั่นคงเปรียบกับภูเขา เพชร
 เป็นต้น ความหวานไหวเปรียบกับธรรมชาติของหญิงและแสงฟ้าแลบ ความอ่อนแอ
 เปรียบกับบุคคลที่อ่อนแอ เช่น ทารกและคนตามอก คุณธรรมมักเปรียบกับดอกไม้
 ดวงจันทร์ เป็นต้น ความยากจนเปรียบกับสิ่งที่ไม่มีความค่า เช่น ต้นไม้แห้ง บ้านร้าง
 เป็นต้น ความโง่เขลาเปรียบกับก้อนหิน ความหยิ่งยะโสเปรียบกับนกยูง ความร้อน
 เปรียบกับอารมณ์โกรธของคน ความเร็วเปรียบกับงู โสกะระตาอันไม่แน่นอนเปรียบ
 กับหยกน้ำบนใบบัว กงจักร เพื่อน การเมือง และมาที่ปราศจากเครื่องผูกพัน
 เคาระห์ร้ายเปรียบกับแพะและงู พระอาทิตย์มีสีแดงเปรียบกับสิงชนะโกรธจัด
 พระจันทร์เปรียบกับความขาวนวลของน้ำนม ยอดเกตุกั เมฆมืดเปรียบกับคนมด
 ช้าง ราชสีห์ ควาย งู ผึ้ง พระวิษณุ คนรวาย หัวใจสตรีที่เศร้าหมอง กองทัพ
 คลื่น ฉัตร เลื้อยคูลมของพลราม และเครื่องสำอางทาทา กษัตริย์เปรียบกับช้าง
 เทพ ทะเล พระจันทร์ มหามณี อาณาจักรเปรียบกับร่ม นักบวชเปรียบกับผู้ที่
 อาบนำแล้ว ผู้บริสุทธิ์ ผู้ดี และผู้อิสระ ผู้มีพลังกำลังและมีความสามารถเปรียบกับ
 ไฟ คนรวายเปรียบกับหม้อที่เต็มไปด้วยเพชร คนดีเปรียบกับน้ำฝน สรวงน้ำ และไทรทอง
 คนชั่ว และผู้ที่ประพฤติคนไม่เหมาะสมเปรียบกับแม่น้ำ สุนัข ไล่เคื่อน งูเห่า และ
 นกกาเหว่า บุคคลที่ไม่พึงปรารถนาและการกระทำที่ไร้ประโยชน์เปรียบกับวัวและ
 การรับใช้คนชั่ว บุคคลที่ไร้สติสัมปชัญญะเปรียบกับคนเมา โสภณีนีถูกเปรียบในแง่
 เที้ยกหยาม เช่น เปรียบกับดอกไม้ในป่าช้า กอนกรวดในร่องเท้า ตะเกียงที่ริบ
 หรี เป็นต้น งูเปรียบกับเถาวัลย์และพลวง ช้างเปรียบกับเมฆ ภูเขาและกษัตริย์
 เสียงไพเราะเปรียบกับเสียงของผึ้ง นกโกกิลลา กลอง กำไล เป็นต้น เสียง
 ลึกซึ่งน่าเกรงขามเปรียบกับเสียงกลองและฟ้าร้อง เสียงไม้ขัดเปรียบกับเสียงของ
 ลา วัว หมู หงส์ที่มีเกสรติดคอ สีขาวเปรียบกับไข่มุก ดวงจันทร์ สังข์ และไบบัว
 สีแดงเปรียบกับหัวผักกาด ดวงอาทิตย์ มโนศิลา หทัยม สีเหลืองเปรียบกับทองคำ
 สีคล้ำเปรียบกับเมฆ กลิ่นของต้นสัตบรรณเปรียบกับกลิ่นที่ทำให้ข้างคกมัน กองทัพและ

สงครามเปรียบกับคลื่นและทะเล ความสามารถในการปราบศัตรูเปรียบกับ
 พระทศดา นักการพนันเปรียบกับกษัตริย์ การเล่นเกมการพนันเปรียบกับการกระโดด
 จากยอดเขาพระสุเมรุ การพิจารณาคดีเปรียบกับวัว ตาลเปรียบกับมหาสมุทร
 ความมืดเปรียบกับมารดา การเปรียบเทียบในแง่ความขบขันกวีไถ่กล่าวเปรียบตัวละคร
 ต่าง ๆ ซึ่งไม่สัมพันธ์กันเลยมาปะปนกันสับสนไปหมด ทำให้ผู้อ่านรู้สึกขบขันดี
 นอกจากนี้กวียังเปรียบเทียบอาการกิริยาต่าง ๆ เช่น อาการตกใจกลัวเปรียบกับอาการ
 ของสัตว์ เช่น กวาง งู นกกระสา เป็นต้น

ขอเสนอแนะ

เนื่องจากอสังการเป็นสิ่งที่ทำให้วรรณคดีมีความงดงาม จึงสมควรที่จะ
 มีการค้นคว้าวิจัยให้ได้ศึกษากันแพร่หลายต่อไป อนึ่ง ควรจะเปรียบเทียบอสังการ
 ในวรรณคดีบาลี สันสกฤต กับวรรณคดีไทย.

ศูนย์วิทยพัทธยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย